

Procés participatiu del Pla d'Arxius i Gestió Documental de Catalunya

Taula territorial de Sant Feliu de Llobregat
(06.02.2019)

Assistents

Taula territorial realitzada el 6 de febrer de 2019 a l'Arxiu Comarcal del Baix Llobregat, amb els assistents següents:

	Cognoms, Nom	Adscripció
1	Daniel Vilarrubias	Arxiu Comarcal Pla Urgell
2	Marta Vives	Arxiu Comarcal Anoia
3	Montserrat Duran	Arxiu Municipal Sant Joan Despí
4	Raül Sanz	Arxiu Municipal Sant Joan Despí
5	Andrea Rovira	Arxiu Municipal Martorell
6	Assumpció Gavernet	Arxiu Municipal Gavà
7	Leonor Parreu	Arxiu Diocesà Sant Feliu de Llobregat
8	Arantxa Rovira	Direcció General Patrimoni Cultural
9	Ramon Planes	Direcció General Patrimoni Cultural
10	Jordi Amigó	Arxiu Municipal Sant Just Desvern
11	Roser Latorre	Arxiu Municipal Sant Boi de Llobregat
12	Juan José Vas	Arxiu Municipal Castelldefels
13	Xavier Calderé	Arxiu Municipal Viladecans
14	Antonia Altamirano	Arxiu Municipal Viladecans
15	Anna Lafragua	Tècnica gestió Sant Feliu de Llobregat
16	Marta Alari	Arxiu Municipal Vilassar de Mar
17	Núria Jané	Arxiu Municipal Cubelles
18	Marc Garriga	Arxiver Diputació de Barcelona
19	Mercè Aymerich	Arxiu Municipal Sant Andreu de la Barca
20	Sonia Camanforte	Arxiu Municipal Vilafranca del Penedès
21	Carme Milà	Arxiu Comarcal Alt Penedès
22	Josep Maria Massachs	Arxiu Comarcal Alt Penedès
23	Josep Maria Gelabert	Arxiu Comarcal Baix Llobregat
24	Rafel Mestre	Arxiu Comarcal Garraf
25	Mariluz Retuerta	Arxiu Comarcal Baix Llobregat
26	Jaume E. Zamora	Xarxa arxivers municipals Dip. Barcelona

Antecedents

El govern de la Generalitat de Catalunya, en la reunió d'11 de desembre de 2018, va aprovar el Pla d'Arxius i Gestió Documental de Catalunya com un projecte transversal i participatiu a desenvolupar els anys 2019 i 2020.

La primera fase del Pla és la realització d'un procés participatiu obert a les administracions públiques, responsables i professionals dels arxius i la gestió documental, institucions privades, empreses i associacions per a realitzar entre tots la diagnosi del Sistema d'Arxius de Catalunya (SAC).

La Direcció General del Patrimoni Cultural ha convocat vuit taules de debat en tot el territori. Amb aquesta trobada presencial iniciem el procés de participació, que continuarà després amb la convocatòria de taules d'experts per a reflexionar sobre els temes que hagin sorgit en el debat.

El debat en taules territorials s'organitza en dues parts. En una **primera part** els assistents expliquen què pensen de la situació del seu lloc de treball i sobre el centre, servei, institució o empresa on treballen, així com del sector de l'arxivística i la gestió documental en una visió més global. En una **segona part** es reflexiona sobre sis àmbits de debat.

Resum del debat general de la primera part

La Xarxa d'Arxius Comarcals (XAC) ha de ser un element vertebrador a nivell territorial i que doni recolzament a l'administració local.

La situació actual i les necessitats varien en funció de la ubicació i la tipologia d'arxiu. Així, s'indiquen clares diferències de necessitats i funcions depenent de si es tracta d'un arxiu Municipal, Comarcal, Històric o vinculat a l'Església. En aquest sentit, cal definir les funcions que han de tenir els diferents tipus d'arxius.

En els darrers 30 anys s'ha realitzat una gran acció de tractament i salvament de fons analògics (paper, fotografia, etc.) en el què els diferents arxius han hagut de tractar de forma específica les diferents realitats que s'han trobat. Han centrat la seva activitat principalment en la recuperació, conservació i gestió d'aquest patrimoni analògic, raó per la qual no s'ha de perdre la perspectiva d'on es ve i la feina realitzada en els darrers 30 anys.

Actualment els arxivers tenen moltes tasques i funcions diferents, existeix la percepció que l'arxiver ha de realitzar massa funcions per a les que no sempre s'ha rebut formació adient ni un recolzament suficient per part de les diferents administracions. Així per exemple, s'indica que els arxius municipals estan condicionats pels seus ajuntaments i els interessos polítics existents en funció del govern municipal. Se suggereix fer un estudi per conèixer què pensen els polítics dels arxius i quina hauria de ser la seva funció, ja que es considera que hi ha poca sensibilitat en aquest nivell.

En relació a la dependència organitzativa, existeixen diferències en funció del tipus d'arxiu. La majoria d'arxius municipals estan adscrits a Secretaria. Un tema que es planteja és quina ha de ser l'adscripció dels arxius i la seva dependència funcional a nivell de la Generalitat, raó per la qual es planteja si seria necessari un canvi d'adscripció a un altre departament que no fos el de Cultura. D'altra banda, a nivell de la Generalitat, s'indica que manca la figura d'una direcció clara i definida pels arxius.

La figura de l'arxiver no té prou projecció cap a la societat, en aquest sentit es considera que la figura i les funcions dels arxivers no són prou conegudes. De forma similar, s'indica que moltes vegades fins i tot dins de la pròpia administració la

figura de l'arxiver no és prou coneguda ni posada en valor, per tant, manca molta pedagogia en relació a les funcions i activitats que realitzen els arxius.

Actualment existeix una realitat híbrida paper-document electrònic que suposa un moment de transició i s'indica que aquesta dualitat no està ben resolta ni tractada en la seva globalitat. Un dels aspectes que preocupa és la manca de coordinació entre el Departament de Cultura i el Departament de Polítiques Digitals. Tot i això, es considera que l'administració electrònica és una oportunitat per donar visibilitat als arxius.

Els arxius no estan a la Comissió de Garantia i pel Dret d'Accés a la Informació Pública (CGAIP), fet que limita la seva influència sobre l'accés, on haurien de tenir un paper fonamental.

L'administració electrònica ha fet que la informació generada s'estigui desvinculant del suport paper, de forma que en alguns ajuntaments es veu a l'arxiu només com un dipositori del document físic tradicional i no se l'integra de forma adient en l'administració digital. Així mateix, cada cop hi ha menys usuaris presencials i més usuaris virtuals, però el sistema no està dimensionat de forma correcta per a poder atendre'ls de forma eficient.

L'actual repte tecnològic tant digital com electrònic és una de les majors preocupacions. De maneres diferents, els arxius municipals en general han hagut d'assumir funcions en relació a l'administració digital i la transparència i, alhora, han rebut una transferència massiva de papers, fet que els han multiplicat el nombre d'usuaris i consultes. L'experiència dels diferents arxius en relació a l'administració electrònica varia totalment en funció del tipus d'administració de la que depenen i de la visibilitat i importància que se li hagi donat a l'arxiu dintre de l'aquesta. Es donen casos en què l'arxiu s'ha integrat plenament en l'administració electrònica i altres que no.

Tot i la importància creixent de l'administració digital i la gestió electrònica, diverses veus consideren que no es pot oblidar la part de protecció el patrimoni físic que han d'exercir els arxius i a la que no se li ha donat prou importància.

Un dels aspectes que actualment preocupa són les polítiques d'accés i la gestió de la propietat intel·lectual dels fons. En aquest sentit s'indica que el paper del arxiu en la nova administració electrònica és la de ser portals de transparència, per tant, s'haurien de definir quines competències poden adquirir els arxius en relació a la llei de transparència i la gestió documental, ja que aquest punt podria ser una oportunitat. Així mateix, hauria d'haver polítiques d'accés comuns per tots els arxius. En relació als fons fotogràfics, s'indica que està pensat majoritàriament pels professionals, però no pel públic.

Existeix preocupació sobre com s'adequa la gestió documental al nou model d'administració digital, ja que es considera que gestionar la documentació electrònica és més complex que gestionar el paper. Un aspecte relacionat amb la gestió documental que s'hauria de canviar és disposar d'un únic quadre de classificació per a tot Catalunya.

La manca de recursos tant humans com econòmics és un fet recurrent i els arxius estan infradimensionats a nivell de recursos. Així mateix, existeix preocupació sobre la precarietat laboral i la regulació del personal vinculat als arxius.

Un aspecte que s'ha de treballar és potenciar el treball en xarxa de forma col·laborativa entre els diferents arxius i les administracions de qui depenen de forma que es comparteixi coneixement entre tots.

No tots els objectius de la llei del 2001 s'han complert.

Es considera que el pla d'arxius s'hauria d'haver iniciat abans i que porta retard i existeix una gran expectació sobre aquest pla. D'ell s'espera que marqui criteris clars d'actuació, identifiqui les funcions dels diferents actors i impulsi la col·laboració entre administracions, protegeixi el patrimoni, etc.

Resum dels diferents àmbits

A. El Sistema d'Arxius de Catalunya (SAC)

Objecte: Revisió del Sistema d'Arxius de Catalunya (2001-2018): realitats, limitacions, propostes de millora i canvi.

Sobre la Llei 10/2001: hi ha articles de la llei que no s'estan complint, així hi ha vint-i-dos municipis de més de 10.000 habitants sense arxiver i s'haurien de fer inspeccions per part de la Generalitat. La Generalitat no ha desplegat la capacitat inspectora i sancionadora. Un altre exemple és que el Registre d'Arxius, regulat per decret dels del 2009, encara no s'ha pogut implementar.

Es considera que es creen lleis que no es doten de suficients recursos per ser desplegades.

També existeixen arxius de poblacions entre 5.000 i 10.000 habitants (aquests no tenen obligació legal) que tenen una activitat molt superior a la seva població, raó per la qual **s'haurien de definir els ratis de personal i recursos necessaris dels arxius no només en funció de la població del municipi.**

L'adscripció dels arxius en l'administració de la Generalitat és un tema que s'hauria de plantejar. Una part dels arxivers considera que no haurien d'estar adscrits al Departament de Cultura, seguint l'exemple de la majoria d'arxius municipals, que tenen dependències més transversals, com ara la Secretaria. Extreure els arxius de Cultura no ha de representar perdre el seu vessant patrimonial i històric. D'altra banda, hi ha altres opinions més centrades en que el concepte més important no és l'adscripció, sinó l'atenció i els recursos reals que es destinen als arxius amb independència de la instància orgànica de la que depenguin.

Un altre dels aspectes destacats és que actualment no es poden entendre els arxius sense el **món digital i que els arxius han de dimensionar i abordar de forma correcta aquest canvi tecnològic i social.**

La **manca de comunicació i coordinació entre diferents administracions que actuen en el territori** i la definició clara de funcions és un aspecte que es considera crític dins del SAC. No hi hauria d'haver duplicitats entre administracions perquè tots els recursos són necessaris. Es comenta el cas evident de la manca de coordinació, i fins i tot competència, entre els arxivers itinerants de la Diputació de Barcelona i els arxius comarcals. El problema és polític i alhora tècnic. De forma similar, els indicadors que demanen per separat les diferents administracions (enquestes), per exemple Diputació i Generalitat, als arxius municipals haurien de ser comuns i compartits.

El SAC ha de tenir un cercador únic a les xarxes socials. Hauria d'existir un **portal d'arxius de Catalunya** que integrés a tots els arxius i a totes les eines existents per a facilitar l'accés als recursos ja existents i que no es coneixen. Es comenta que un sistema sense un portal d'accés únic no és un sistema.

No s'està gestionant la conservació de les dades que es generen al món digital i **manquen polítiques clares sobre conservació digital.**

L'Arxiu Nacional de Catalunya (ANC) s'ha de dotar de molts recursos i algunes de les propostes resultants del Pla es podrien executar des de l'ANC. Es considera que **l'ANC és part clau del sistema, però que actualment es veu com un ens aïllat. L'ANC ha de tenir major rellevància, però no pot ser la capçalera ni exercir direcció del sistema.** Per tant, s'ha de definir de forma més clara les funcions de l'ANC, ja que tot i que la seva funció principal sigui gestionar els documents vinculats al govern, pot tenir altres funcions transversals que donin suport a tot el sistema.

B. Governança i funcionament dels arxius

Objecte: Revisar la gestió dels centres d'arxiu: context normatiu, equips, recursos, treball en xarxa. Realitats, reptes i propostes de futur.

Un dels aspectes a tenir en compte, tal i com s'ha mencionat anteriorment, seria redefinir el dimensionament dels arxius mitjançant altres medis que no sigui exclusivament el nombre d'habitants del municipi, raó per la qual ha d'haver uns criteris mínims de funcionament pactats entre les diferents administracions.

D'altra banda, s'haurien de **precisar millor els requisits per accedir als llocs de treball en les administracions públiques** (criteris professionals i categories).

En relació a la **coordinació i compartició de recursos, podria crear-se la figura de l'arxiver mancomunant entre diferents municipis**, tal i com es fan amb la figura del secretari i l'interventor, així com estendre la figura de l'arxiver itinerant a totes les diputacions catalanes, actualment aquesta figura només existeix a la Diputació de Barcelona. S'hauria d'impulsar un major suport a l'administració local en la implementació de l'administració electrònica.

Ampliar el suport a l'administració local en l'administració electrònica.

Establir **directives sobre el dimensionament d'un arxiu** i el recursos mínims de que ha disposar de forma que no s'apliqui només el criteri d'habitants del municipi.

Adaptar la formació dels arxivers a les noves realitats professionals i regular l'accés professional.

Disposar de xarxes per compartir recursos i coneixement entre els diferents arxius. Ordenar la normativa i fer-la accessible online.

C. Gestió dels documents, de la informació i la transparència

Objecte: La gestió documental i l'accés als arxius en la preservació dels drets dels ciutadans en una societat oberta i democràtica.

La funció socials dels arxius no es pot entendre sense la gestió de les dades, de la informació i de la transparència. Així, aquest punt es **considera estratègic dins del nou pla d'arxius i s'ha de definir el perfil i el paper de l'arxiver en la gestió de la informació i la transparència**, ja que molt probablement es definiran diferents perfils i especialitzacions pels arxivers que ha de portar a una descripció de competències professionals. Algunes opinions indiquen que actualment sembla que l'arxiver està orientant-se cap a un gestor d'informació i dades, raó per la qual el Pla d'arxius hauria de tenir com una de les línies de treball que els **arxius es vegin com una estructura que preserva els drets d'accés i transparència d'accés a la informació i la societat oberta i no com un dipòsit de documents**. En aquest sentit es diu que la paraula "arxiu" ja limita, és un problema.

Es considera que per a donar resposta a les noves necessitats han de fer front els **arxivers s'haurà de treballar conjuntament amb altres perfils professionals** com ara informàtics. Així mateix, s'han **d'unificar criteris generals d'accés als documents per a tots els arxius del sistema i d'homogeneïtzar els diferents quadres de classificació**.

D'altra banda, el Pla d'Arxius hauria d'oferir un seguit de **recomanacions tècniques sobre el programari que s'ha de fer servir per gestionar i accedir a la informació**.

D. Memòria i patrimoni: els arxius en la societat digital

Objecte: El futur del patrimoni documental i dels arxius històrics davant dels canvis tecnològics i legals.

En relació al patrimoni i la seva conservació, s'indica que existeix **intrusisme professional** i que hi ha fons històrics que van a estructures no adients com ara biblioteques i museus, raó per la qual s'haurien d'**aclarir les directrius de les polítiques d'adquisicions**.

Degut a la societat digital, **s'està transformant el perfil de l'usuari així com els seus hàbits i costums**. Per exemple, s'ha de permetre que els usuaris facin les seves pròpies fotografies dels documents originals?

En aquesta línia, es considera que la digitalització ofereix valor i és un repte fonamental, ja que augmenta l'ús i la disponibilitat dels fons.

Es planteja la possibilitat de disposar d'un **Arxiu Nacional Digital**.

En la societat digital, quina és la funció i utilitat dels centres de documentació?

D'altra banda, s'ha de valorar l'arxiu no exclusivament pel nombre de visites físiques, ja que s'han de considerar també les que es realitzen a nivell virtual.

Finalment es considera que el **Pla d'Arxius hauria d'incloure els arxius estatals i privats**.

E. Arxius i entorn. Visibilitat i projecció dels arxius catalans

Objecte: Incrementar la comunicació dels arxius i enfortir els vincles amb la societat.

Els arxius no tenen prou difusió entre la societat i **manca coneixement de la tasca i funció dels arxius**. A nivell de difusió dels arxius hi ha clares mancances; molts arxius encara no disposen de web pròpia ni d'una imatge definida a les xarxes socials. Per tant, cal **realitzar campanyes de difusió dels arxius** i es suggereixen per exemple estratègies com aprofitar el 012.

D'altra banda, es considera que no ens hem d'obsessionar pel màrqueting i que l'enfortiment dels vincles amb la societat ha de venir també de donar serveis, de forma que els usuaris valorin i defensin els arxius, ja que **la millor campanya de publicitat és la correcta atenció als usuari**. S'incideix en que la difusió i tasques dels arxius ha de començar a les escoles mitjançant programes i accions específics.

La Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC) no és la més adient per als usuaris de la societat digital i caldria renovar-la.

Es considera que hi ha mancances a l'hora d'identificar i definir els perfils d'usuaris dels arxius. Prendre consciència que l'usuari del futur serà un ignorant i que no el coneixerem.

L'arxiu del futur serà molt més accessible i ha de donar informació a la societat en aspectes més amplis, raó per la qual **l'arxiver del futur podria apropar-se a la figura d'un gestor de la informació**.

F. La indústria dels arxius i la gestió documental

Objecte: Incentivar l'activitat professional i empresarial dedicada a la gestió documental, la informació i la explotació de dades i la seva relació amb les administracions públiques.

Es considera que les subcontractacions de personal mitjançant empreses interposades augmentarà en els propers anys, ja que l'administració anirà cada cop contractant menys personal propi. Actualment hi ha tota una sèrie de tasques que són subcontractades de forma sistemàtica per manca de recursos. Així, **es considera que s'hauria d'establir un nucli de tasques estructurals que no siguin objecte d'externalització i que les subcontractacions haurien de ser una pràctica puntual**, arribant a un equilibri entre recursos interns i subcontractacions.

Tot i això, alguns dels assistents consideren que l'arxiver del futur haurà de dedicar més temps a l'externalització de serveis i a la seva gestió, raó per la qual hauria de tenir més coneixement sobre les contractacions, redacció dels plecs de condicions, etc.

També es diu que és bo poder comptar amb la iniciativa privada i que l'ideal seria trobar l'equilibri entre els dos sectors públic i privat. L'empresa privada ofereix sortida laboral a molts professionals que no poden trobar-lo en les administracions públiques. Tot i així, també es considera que actualment les administracions fomenten indirectament la precarietat laboral.

D'altra banda, es considera que **la indústria cultural explota els arxius sense cap control per part nostre i es considera que aquesta tendència s'accentuarà més en la societat digital**.

CRÈDITS:

Document revisat per:

Josep Fernández Trabal,
Coordinador del Pla d'Arxius i
Gestió Documental de Catalunya